

ע"פ 8763/03/16 - שאול גולן נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8763-03-16 גולן נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופטת נאוה בן-אור
כבוד השופט רם וינוגרד
כבוד השופט ארנון דראל

המערער

שאול גולן
ע"י ב"כ עו"ד יעקב קמר ועו"ד מירב זמיר

נגד

המשיבה

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (פלילי)
עו"ד לי-זו וולפוס

פסק דין

1. ערעור על הכרעת הדין מיום 18.8.15 ועל גזר הדין מיום 19.1.16 שניתנו על ידי בית משפט השלום בירושלים (כבוד השופט ד"ר א' גורדון) בת"פ 5008/07.

במסגרת הכרעת הדין הרשיע בית המשפט קמא את המערער במרבית העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, כשהוא מזכה אותו אך מעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד במסגרת האישום הראשון, מעבירה של גניבה בידי מנהל בהתייחס לשתי משיכות של ₪ 4,000 באישום החמישי, ומעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד בנוגע לשתי משיכות אלה. המערער הורשע בשמונה עבירות של גניבה בידי מנהל במסגרת האישום הראשון; בשלוש עבירות של גניבה בידי מנהל ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד במסגרת האישום השני; בעבירות מרובות של גניבה בידי מנהל ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד במסגרת האישום השלישי; בעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד במסגרת האישום הרביעי; בשתי עבירות של גניבה בידי מנהל ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד באישום החמישי; ובעבירה של גניבה בידי מנהל ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד במסגרת האישום השישי.

במסגרת גזר הדין נגזרו על המערער עונש מאסר של שישה חודשים שירוצה בעבודות שירות, עונש מאסר על תנאי לשלושה חודשים, קנס בסך 30,000 ₪ או 130 ימי מאסר תמורתו, ותשלום פיצוי בסכום של 220,000 ₪ שישולם למכון מרכז שלם.

2. בקצרה ייאמר, כי כתב האישום שהוגש נגד המערער מייחס לו עבירות שביצע בתקופה בה הועסק ב"מרכז שלם" בירושלים. על פי הנטען בכתב האישום, הופעל מרכז שלם באמצעות עמותה רשומה, שהחזיקה במספר חשבונות בנק. בין היתר, היה בבעלות העמותה חשבון בנק בארה"ב. בתחילת שנת 2005 עבר חלק הארי של פעילות מרכז שלם לחברה בשם "מרכז שלם בע"מ". המערער הועסק במרכז שלם משנת 1999 ועד לדצמבר 2005, כאשר בשלוש השנים האחרונות שימש כסמנכ"ל כספים ותפעול של העמותה וכחשב וסמנכ"ל כספים ותפעול של החברה.

בכתב האישום נטען באישום הראשון, כי במהלך שנת 2004 הורה המערער על העברת כספים מהחשבון בחו"ל לחשבון של אדם המקורב לו בסכום של \$95,200, ולאחר מכן נטל סכום זה לכיסו. במסגרת אישום זה הורשע המערער בגניבת סכום של \$94,000. באישום השני נטען כי בדרך דומה גנב סכום של \$14,400. האישום השלישי עסק במשיכת כספים רבים על ידי המערער, בסכום מצטבר של \$65,219 מחשבון הבנק בארה"ב, באמצעות כרטיס וויזה שהועמד לרשותו. נטען כי כספים אלה שלשל לכיסו הפרטי. האישום הרביעי עוסק בצבירת ימי חופשה ופדיונם. נטען כי במהלך התקופה בה הועסק המערער במרכז שלם, כאשר לא היה זכאי לפדיון ימי חופש, הורה למנהלת החשבונות לרשום על שמו ימי חופשה נוספים לאלה שעמדו לרשותו ולשלם לו סכום של ₪ 103,077 כפדיון דמי חופשה, שלא כדין. סכום זה, כך נטען, התקבל בידי במרמה בניסיונות מחמירות. במסגרת האישום החמישי הורשע המערער במשיכת סכום של ₪ 8,600 למימון הוצאות משפטיות פרטיות שלו וכן בגין משיכת סכום של \$14,506 שנטל לחשבון הפרטי. האישום השישי עוסק ברכב ממוגן שהיה רשום על שם העמותה ונמכר על ידי המערער בתאריך 15.12.04 בסכום של \$47,000, אותו נטל לעצמו.

במענה לכתב האישום לא כפר המערער, ככלל, בעצם הטענה הנוגעת לנטילת הסכומים, אולם טען כי פעל בהרשאה. הוא טען כי החשבון בארה"ב לא היה בבעלות מרכז שלם, כי מעשיו היו באישור בעלי החשבון וכי הוא אינו אמור לתת דין וחשבון למרכז שלם על מעשיו בנוגע לחשבון זה. הוא כפר בטענות בעניין רישום כוזב במסמכי התאגיד. בעניין פדיון ימי החופשה טען כי אכן היה זכאי ל-72 ימי חופשה, וכי לכל היותר מדובר בעילת תביעה אזרחית. בנוגע לחלק מכספי האישום החמישי טען כי אלה היוו חלק מתקציבו האישי, וחלקם נועד עבור מלגות לסטודנטים אך נותרו ברשותו ללא כוונה לשלילתם. לעניין כספי תמורת הרכב טען כי לאחר פרוץ הסכסוך שהביא לפיטוריו שמר כספים אלה עד להחלטת בית המשפט.

3. כתב האישום הוגש לבית המשפט קמא בשנת 2007. לאחר שמיעה ממושכת של הראיות, שנפרשו על פני מספר ישיבות והפרוטוקול בעניין השתרע על כ-900 עמודים, זוכה המערער מכל המיוחס לו בכתב האישום על ידי המותב הקודם שדן בהליך בבית משפט השלום (כבוד השופט ח' לי-רן). נימוקי הזיכוי ניתנו ביום 22.7.12, והשתרעו על פני חמישה עמודים. הערעור על הכרעת דין זו התקבל (ע"פ 13004-09-12; להלן: **פסק הדין בערעור**), פסק דינו של בית משפט השלום בוטל ונקבע כי הדיון בכתב האישום ישוב לבית המשפט קמא. בפסק הדין בערעור נסקרו הכשלים השונים בהכרעת הדין, ולאחר סקירה זו נקבע שיש לקבל את הערעור ולבטל את הכרעת הדין, הן מאחר שבית המשפט קמא נמנע מלקבוע ממצאים עובדתיים וממצאי מהימנות בזיקה לכל אישום, הן משום שבהחלטה בעניין הזיכוי הפנה בית המשפט קמא באופן כללי לנימוקי הסנגוריה מבלי להבהיר לאילו מהם נדרש, והן משום שבית המשפט קמא מנע מהמאשימה למצות את הליך הבירור העובדתי ולאפשר לה להביא את כלל ראיותיה

ולהשלים את חקירת המערער. עוד הובהר בפסק הדין בערעור, כי מכיוון שכבוד השופט לירן פרש בינתיים לגמלאות, הרי ש"יהא על השופט שאליו יוקצה התיק להמשך דיון להכריע כיצד לנהוג בראיות שנגבו עד היום, בהתאם לסעיף 233 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982" (פסקה 63 לפסק הדין בערעור).

בעקבות פסק הדין בערעור נקבע הדיון בבית משפט השלום לפני כבוד השופט גורדון. כבוד השופט גורדון החליט, בניגוד לעמדת הצדדים, לשמוע את כל הראיות כולן פעם נוספת, על מנת שיוכל להתרשם באופן ישיר מהעדים וממהימנותם. לאחר שמיעה ממושכת של הראיות, שנתקלה בקשיים לא מעטים בשל התנהלותה הלא ראויה של ההגנה, נתן בית המשפט קמא הכרעת דין מקיפה וסדורה. במסגרת הכרעת הדין, המשתרעת על פני 127 עמודים, התייחס לכל הטענות שהועלו לפניו, ובכלל אלה לטענות של הסנגוריה שמעצם טיבן ספק אם היה מקום להידרש להן. בית המשפט קמא בחן בדקדקנות את הראיות שהובאו לפניו, ועל יסוד התרשמותו הבלתי אמצעית מהעדים, כמו גם לנוכח המסמכים שהוצגו לפניו, ביסס את ההכרעות בסוגיות שהיו במחלוקת.

4. בנימוקי הערעור המפורטים ובטיעוניו בעל-פה ביום 15.11.16 העלה המערער מספר טענות עיקריות. האחת, עניינה בכך שבית המשפט קמא שגה בכך שגבה את הראיות מחדש, ובפרשנות שהעניק לפסק דינו של בית המשפט שלערעור. על אחת כמה וכמה, כך טוען המערער, שלא היה רשאי בית המשפט קמא לאפשר שמיעתם של עדים שלא נשמעו לפני השופט לירן. טענה נוספת הופנתה באופן אישי כלפי שתי הפרקליטות שייצגו את המשיבה, תוך שהסנגור מייחס להן מעשים חמורים. לגוף העניין נטען שהחשבון בארה"ב כלל אינו קשור לעמותה שהפעילה את מרכז שלם או לחברה, ולפיכך לא הוכחה זהות בעלי החשבון ממנו נטען שנלקח הכסף, ולא היה מקום להרשעה ללא תלונה. המערער טען שהיה על המשיבה להוכיח מי הבעלים ולהוכיח שאלה לא נתנו את הסכמתם לנטילת הכספים. לבד מכל אלה העלה המערער שורה של טענות פרטניות, שהמשותף לכולן הוא שהן זכו למענה מקיף ומפורט בהכרעת הדין של בית המשפט קמא.

אשר לגזר הדין, נטען כי מאחר שחלפו למעלה מעשר שנים מאז מועד ביצוע העבירות לא היה מקום להטלת מאסר ולו בעבודות שירות; לא היה מקום להטלת קנס שעה שהמערער נאלץ לנהל פעמיים את הגנתו תוך שהוא מוציא הוצאות רבות; ולא היה מקום לפסיקת פיצויים למתלונן כאשר זהותו המדויקת של המתלונן לא הייתה ידועה ורק לאחר מתן פסק הדין התבקשה המאשימה למסור את פרטיו המדויקים של הגוף הזכאי לפיצוי.

5. לאחר עיון בכל אשר נפרש לפנינו, הגענו לכלל מסקנה לפיה דין הערעור על הכרעת הדין להידחות, ואילו דין הערעור על גזר הדין להתקבל באופן חלקי.

6. החלטתו של בית המשפט קמא לשמוע את הראיות מחדש לא רק שהייתה מחויבת המציאות, אלא שהיא עלתה באופן מובהק בקנה אחד עם פסק דינו של בית המשפט המחוזי בערעור הקודם. מאחר שהוטל על בית המשפט קמא להגיע לממצאי מהימנות בנוגע לעדים, לאחר שממצאים אלה נעדרו מהכרעת הדין המקורית, לא היה מקום לצפות לדרך התנהלות אחרת. בית המשפט קמא נטל על עצמו

משימה כבדה, תוך שהוא מקדיש לשמיעת ההליך ישיבות רבות ביותר, בסבלנות רבה ביותר ועל אף התנהלותה של ההגנה, עד שהיה משוכנע כי עלה בידו לבצע את המלאכה שהוטלה עליו על הצד הטוב ביותר. לא רק שלא היה מקום להלין על החלטתו של בית המשפט קמא, אלא שקשה להעלות על הדעת כיצד ניתן היה להכריע את הדין בדרך אחרת.

אין כל משקל לעובדה שהמשיבה אף היא לא הייתה מעוניינת בשמיעת חלק מהעדים פעם נוספת. החובה להכריע בדין לגוף העניין מוטלת על בית המשפט ולא על באי-כח הצדדים, ועליו לעשות ולפעול על פי הבנתו. כך עשה בית המשפט קמא, ולא נפל כל פגם בהחלטתו לשמוע את הראיות כולן. אף החלטתו לאפשר הבאת עדים נוספים עלתה בקנה אחד עם פסק הדין בערעור, ואף היא הייתה ראויה ונכונה בנסיבות העניין.

7. בית המשפט קמא התייחס בהכרעת דינו גם לטענות שהעלה הסנגור כלפי שתי הפרקליטות שניהלו את ההליכים. ספק בעינינו אם היה מקום להידרש לטענות אלה, שנטענו תוך נקיטת לשון מבישה כלפי עורכות דין שביקשו לעשות מלאכתן נאמנה על אף ההשתלחויות האישיות וחסרות הרסן של הסנגור כלפיהן. לגוף העניין, לא היה כל בסיס לטענות ובצדק דחה אותן בית המשפט קמא.

8. הקדמנו והבהרנו כי הכרעת הדין בחנה את הראיות בצורה מדוקדקת, ובית המשפט קמא לא הותיר בהכרעת דינו אבן שאינה הפוכה. בין היתר קבע בית המשפט קמא כממצא עובדתי כי חשבון הבנק בארה"ב הוא חשבון שנפתח על ידי העמותה. הסנגור תקף הכרעה זו, כשהוא טוען טענות שונות בנוגע לדרך בה נקבע ממצא זה, ומבקש להיבנות ממסמכים שליטתו אינם תומכים באותה קביעה. כאמור, גם בהקשר זה יוסדה קביעתו של בית המשפט על הערכת הראיות שהוצגו לפניו, ובכלל זה על יסוד עדותם של מנהלי העמותה ועל מסמכים שהוצגו לפניו, אליהם הפנה בהכרעת הדין. לאמיתו של דבר, יתכן שניתן היה להסתפק בעניין זה בעובדה שהסנגור עצמו הודיע כבר ביום 15.2.10 שאין כל מחלוקת כי "החשבון הזה של הסנטר בארה"ב, גם היה לו זיקה לחשבונות ולמרכז, אז זה לא, לא הכחשנו את הדבר הזה, טענו שהפעילות שלנו בחשבון הזה היתה נפרדת ושונה ... לכן חברתי פטורה מכל השאלות האלה" (עמ' 295 לפרוטוקול, שורות 10-14). דומה שדי היה באמירה זו של הסנגור כדי לשמוט את הקרקע מתחת למרבית קו הטיעון שבערעור. כך או כך, די בקביעות העובדתיות של בית המשפט קמא בהקשרים אלה, שלא רק שניתן לומר לעניין שהן קביעות מהסוג שבית המשפט שלערעור לא ייטה להתערב בהן, אלא שהן בוססו היטב על ממצאי מהימנות ועל התאמתן למארג הראייתי הכולל שהוצג לפניו.

9. כללו של דבר, קביעותיו העובדתיות של בית המשפט קמא נמצאו מבוססות היטב. מאחר שהכרעת הדין מושתתת על קביעות עובדתיות וממצאי מהימנות שאין דרכה של ערכאת ערעור להתערב בהם, ואלה מפורטות, מנומקות ומבוססות לגופן, הגענו לכלל מסקנה לפיה אין מקום להתערב בהכרעת דינו של בית המשפט קמא. לפיכך אנו דוחים את הערעור על הכרעת הדין.

10. אשר לערעור על גזר הדין, גם לעניין זה לא מצאנו מקום להתערב בקביעותיו של בית המשפט

קמא בעניין רכיבי המאסר בעבודות שירות, המאסר על תנאי והקנס. בגזר דין מנומק היטב, הבהיר בית המשפט קמא את החומרה הרבה הנשקפת מהמעשים ומהעבירות בהם הורשע המערער. הוא סקר בהרחבה את הפסיקה העוסקת בעבירות מעין אלה, ובסופו של יום השית על המערער עונש קל ביותר, בפרט לנוכח חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות ועד למתן הכרעת הדין, מתוך שהוא נותן משקל להתמשכות ההליכים, ומשקל נוסף לנסיבותיו האישיות של המערער.

עם זאת, הגענו לכלל מסקנה לפיה יש להתערב בקביעתו של בית המשפט קמא לפיה ישולם פיצוי בסך 220,000 ₪ למכון מרכז שלם. בעניין זה יש טעם בטענותיו של המערער לפיהן הקביעה בעניין הפיצוי נעשתה מבלי שניתנה הבהרה מבעוד מועד בעניין זהותו המשפטית של הגוף הזכאי לפיצוי, ובסופו של יום ניתנה הוראה להעביר את הסכום לחברה בשם "המרכז האקדמי שלם חל"צ", לבקשת המשיבה. לא היה מקום למתן פיצוי לגוף שלא נזכר בכתב האישום, ולפיכך מתקבל הערעור על גזר הדין באופן חלקי בדרך של ביטול החיוב בפיצוי.

11. לא ניתן לסיים את פסק דינו מבלי להתייחס לדרך התנהלותו של הסנגור בדיונים לפני בית המשפט קמא כעולה מהכרעת הדין ומהפרוטוקולים. פתחנו ואמרנו כי בית המשפט קמא ניהל דיונים רבים על אף הקשיים שהציגה לפניו הסנגוריה. עיון בפרוטוקולים מעלה כי בית המשפט קמא גילה סבלנות אין-קץ ליחס לא ראוי ומבזה מצד הסנגור כלפי הצד שכנגד, עדים ואף כלפי בית המשפט עצמו. הדברים הגיעו לידי כך שהושתו על הסנגור הוצאות אישיות, אך גם בכך לא היה כדי להביא לשיכוך הלהבות. בצדק העיר בית המשפט קמא כי התמשכות ההליכים נבעה בחלקה מדרך התנהלות זו. התנהלות זו אינה עולה בקנה אחד עם החובה המוטלת על עורך דין לנהוג כבוד בצדדים ובבית המשפט ויש להצטער עליה. בוודאי שלא היה מקום לביקורת שהעלה הסנגור כלפי בית משפט קמא לפנינו ולדרך שבה נטענו הדברים בנימוקי הערעור הכתובים. ההיפך הוא הנכון, בית משפט קמא ראוי למלוא ההערכה על האופן שבו ניהל את הדיון חרף התנהלות ההגנה.

12. סוף דבר: הערעור על הכרעת הדין נדחה. הערעור על גזר הדין מתקבל באופן חלקי, כך שרכיב הפיצוי מבוטל.

המערער יתייצב לביצוע עבודות השירות ב-6.2.2017, במקום שקבע הממונה על עבודות השירות בחוות דעתו.

הקנס ישולם אף הוא עד למועד האמור.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים ולממונה על עבודות השירות.

ניתן היום, ו' כסלו תשע"ז, 06 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.

ארנון דראל, שופט

רם וינוגרד,
שופט

נאוה בן אור, שופטת